valaki valahol
OLVASNIVALÓ

Mindig izgatott, hogy lesz valaki feltaláló. Eminens az iskolában? Biztosan vastag szemüvege van, és örökké magol. Egyáltalán, hogyan lehet tudós feltaláló – egy nő? Aki civilben édesanya, most már meg öt kisgyerek nagymamája... Madame Curie, na, jó. De manapság...?

„MÁR MEGINT HINTÁZTÁL AZ AJTÓFÉLFÁN...?

Fenyő Márta
fizikus esete az intőkkel és a polarizált fénnyel

Fenyő Mártával, a Bioptron lámpa feltalálójával nemrég egy olyan körben találkoztam, ahol beteg és gyógyulófélben lévő emberek beszéltek önmagukról. Késve érkezett. Próbált észrevétlenül helyet foglalni, de nem sikerült. Igaz, ha akarna sem tudna észrevétlen lenni. Magas, jó alakú, sportos termete, célirányos mozgása magára vonja a figyelmet. A személyiségéből sugárzó leplezetlen és derűs figyelem annyira sajátja, már-már azt hiszed, kizárólag azért jött, hogy megismerjen itt mindent, kielégítse emberek és sorsok iránti őszinte érdeklődését, és felhőtlen kedéllyel helyre tegye a dolgokat.

Leült az előadó közelében, és nem telt el pár perc, már kérdezett. Várhatna kicsit, gondoltam, még meg sem melegedett alatta a szék. Ám kérdése lényegre tört, és ott volt benne a megoldás lehetősége. Nyílt volt, mint egy gyerek, és lazán okos, mint egy osztályelső. Igaz, az osztályelsők nem szoktak lazák lenni. Sokszor még okosak sem.

Amikor felbomlott a kör, megismerkedtünk. Néhány mondat után valami személyes dolog került szóba. Elhallgattunk, pár pillanatig néztük egymást. Könny csillogott a szemében.

Ekkor lettem kíváncsi rá.

„Leányuk legyet fogott..."

Újsághír a közelmúltból: *A Bioptron lámpa feltalálója hoss évek kutatásai után, ismét egy világhírre vár ományos orv technikai eszközt mutatott be a nyilvánosságnak. A magy fejlesztésű Sensolite fényágy gyógyító lehetőségeinek ha ra egyelőre felmérhetetlen. A feltaláló-fizikus, Fenyő Márt*

Ülünk a teraszon. Nyakában fehér törülköző. Lusta, mel a délután, hűvös bodzaszörp az asztalon. Ha iszik belőle, becsukja a szemét... Nézem, ahogy lassan kortyolja az ita Egy tudós feltalálóval ülök itt, akinek találmányai emberek életét fordítják jobbra. És a lelkem mélyén arra vagyok kíváncsi, vajon miért csukja be a szemét ivás közben...

– Jó lenne összerakni téged, Márta...

– Egy röpke délutánon...?

– Az iskolában biztosan jó tanuló voltál...

– Nagyon rossz, vásott gyerek voltam. Fegyelmezetlen, mozgékony, gyakran untam az iskolát. Értelmes gyerekként, mindig gyorsan végeztem a feladatokkal, ilyenkor jár szottam, olvastam, beszélgettem. Ha gondolatom támadt, sokszor beszóltam. Feleléskor súgtam a többieknek, nem bírtam ki, hogy ne tudják, amit én tudok. Az ellenőrzőmbe pótlapokat kellett befűzni, annyi intőm volt. Az elsőt az els

„Itt az ideje, hogy odaforduljak a családom felé, az unokáim felé, hogy gyönyörködjem bennük... ▷

FOTÓ: FALUS KRISZTA

„Volt egy délelőtt, s benne néhány pillanat, amikor sikerült egy percre megállnunk... A nagy képen balról jobbra Éva lányom, ölében Sára és Benjámin, én Lizit ölelem középen, Judit karjában a legkisebb unokám, Samu, Brúnó zárja a sort kedvenc 2-es mezében"

osztályban, az első tanítási napon szereztem. Így szólt: *„Leányuk vigyázzállás alatt legyet fogott."*

– Valamit el akartál érni...

– Nem. Egyszerűen nem fértem a bőrömbe. Ma már tudom, mindig szerettem volna kivívni édesanyám elismerését és szeretetét. Ami igazán soha nem sikerült. Pedig sok mindent megpróbáltam. Hétéves lehettem, amikor teljesen egyedül megtanultam úszni. Az iskolában megláttam egy plakátot, hogy úszni tudó gyerekeket várnak, úszóbajnokság lesz! Gondoltam, végül is én már tudok úszni, elmentem. Fejest ugrani persze nem tudtam, de megnéztem, a többiek hogy csinálják, és mellúszásban és gyorsúszásban első lettem. Aranyérmes. Így kezdődött az úszókarrierem.

A zsinóron túl, szemben a többiek

– Ezután megnyugodtál?

– Az én fiatalkorom másról szólt. Azért tartom fontosnak erről beszélni, mert az önállóság, az elismerés és a győzelem iránti vágy, a versenyszellem erősen dolgozott bennem. Ezt valahogy a sportban sikerült kielégíteni. Versenyszerűen úsztam, később atletizáltam, eveztem, jó voltam kosárlabdában. Eszembe jut a tornatanárnőm, *Edit* néni. Még az általánosban. A tornaórákat mindig zsinórlabdajátékkal zártuk. Edit néni észrevette, hogy az osztályban rendre az a csapat nyer, amelyikben én játszom. Gyors voltam, az erős labdáimat nem tudták elkapni. Kiállította velem szemben az osztályválogatottat. És nyertem. Akkor kiállított az iskolaválogatottal szemben, teljesen egyedül. Megint nyertem. Ekkor gyerekkorom igen ritka élménye esett meg velem: Edit nénitől kaptam egy könyvet, az volt beleírva: *„Az iskola legjobb zsinórlabdázójának."* Nagyon boldog voltam, végre egyszer elismerésben is részesültem.

Ma is a mindennapjaim része a sport, rányomja a bélyegét az egész életemre. Ott tanultam meg a küzdeni tudást, a fegyelmet, a rendszerességet. Mindemellett vásott maradtam. Sikerült az általánost három különböző iskolában elvégezni. Szerencsére az utolsóban, a Váci utcaiban volt egy tanító néni, a *Klári* néni, Isten nyugosztalja, ő felfedezte bennem az értékeket is, hogy értelmes és jólelkű vagyok, valahogy le kell kötni az energiáimat, és akkor fog menni a dolog. És ment is. Ezzel együtt vad és szertelen, igen mozgékony gyerek voltam, felmásztam, leugrottam, néha leestem, nagyon gyakran eltört valamim. Rendszeresen vittek a közeli Madách téri rendelőbe. Egyszer az osztályban, fönt az ajtó tetején hintáztam, leestem, rá a padra. Mindkét csuklóm eltörött. A doktor bácsi, aki begipszelte, innentől valahányszor, amikor találkoztunk, megkérdezte: *„Már megint az ajtófélfán hintáztál?!"*

Most kényszerűségből nagyot és messzire kell előre ugornunk. Igaza volt Fenyő Mártának. A röpke délután még a mesélésre is kevés lesz.

Jött az Eötvös gimnázium, ahol egyre jobban kikristályosodott a reáltárgyak iránti vonzódása. Nagyon jó matematikából, fizikából, kémiából. A német mellett megtanul angolul. De itt is gyorsan kész a dolgozatokkal, gyártja a puskákat, kapja az egyeseket, intőket, édesanyja innen is sírva megy haza a fogadóórákról.

Azért kicsit csendesedik, megvan az érettségi, dönteni kell, fizikus legyen vagy kémikus.

A kutató fizikus szakot választja.

Nagyvonalúan ugrunk át az egyetemi éveken is, ami kiváló tanárokat, iszonyú sok tanulást és nagy kalandokat hozott. És a dolgok lényegének meglátását, helyzetek gyors megítélését, logikát.

Fenyő Márta ekkor már a Medicor Művek ösztöndíjasa, ott is kezdi 1969-ben kutató fizikusként a munkát és a nagybetűs Életet.

...hogy élvezzem a lányaimat és az ő gyerekeiket, élvezzem a körülményeket, amiket megteremtettem, és elégedjek meg azzal, ami van."

valaki valahol

OLVASNIVALÓ

A főnök piros tolla: No, no...!

– A feladatot magam kerestem. Föltérképeztem az orvosok igényeit, és megpróbáltam lefordítani a fejlesztő mérnökök nyelvére. Ez volt az, ami elindított a feltalálóság útján. Figyeltem, hogy mire van szükség, s azt megpróbáltam megvalósítani. Így született meg az első találmányom, az OPTIX röntgenkép-korrektor. Nagy siker volt, szerették az orvosok. Végül Magyarországon nem hasznosították, külföldre került.

A találmányaim többségét később sem tudtam itthon sikerre vinni. A hetvenes évek elején indult a világban az ultrahang-diagnosztika. Komoly, átfogó tanulmányt készítettem, próbáltam a Medicor vezetőségét meggyőzni, hogy nekünk most kellene ebbe bekapcsolódni, ez egy nagy jövőt ígérő technika. Nem értettek egyet. Ahol a tanulmányban azt írtam, elképzelhetőnek tartom, hogy az ultrahang-diagnosztika bizonyos területeken a röntgen-diagnosztikát is helyettesítheti, a műszaki igazgató pirossal odaírta: No, no!

– És hogy bejött...

– Sokszor éreztem, jóval előbbre járnak a gondolataim, mint az aktuális hazai igények. Így volt a következő ötletemmel is. A korabeli számítógépre kidolgoztam egy programot, amely öt perc alatt automatikusan értékelte a vérképet. Nem láttak benne fantáziát, mondván, egy rutinos asszisztens két perc alatt megcsinálja. Sajnáltam, mert éreztem, ez a jövő, a számítógépben óriási lehetőségek látszottak. Korai volt a gondolat. Próbáltam küzdeni érte, nem sok sikerrel. Ha jól belegondolok, ez végigkövette az életemet. Mert jött az a találmány, amelyet ma Bioptron vagy Evolite lámpaként ismernek. Azért találtam ki, mert szerettem volna segíteni a lábszárfekélyes betegeknek, hogy gyorsabban meggyógyulhassanak. Így kezdődött. Gyönyörű munka volt, sok örömet és sok küzdelmet is hozott, végül rengeteg beteg emberen segített világszerte. Ez a találmány a svájciak hírnevét öregbíti, hozzájuk került a gyártási és értékesítési licenc.

– Nem tudsz nyugton lenni...

– Ez a tennivágyás, új utak keresése, néha irritáló volt a környezetemben. A SOTE Biofizikai Intézetében a lézerfény biológiai hatásaival foglalkoztam, akkor kezdett bennem körvonalazódni a polarizált fényterápia, aminek most megérett a gyümölcse – az is rengeteg küzdelemmel járt. De végül siker koronázta, sokat hívtak külföldre, előadni, kutatni.

– Nem gondoltál arra, hogy kint maradj?

– Soha, még véletlenül sem. Nekem itt a hazám. És nagy öröm számomra, hogy most, végre, a legutóbbi találmányom, a Sensolite fényágy, amely a polarizált fény nagy felületre kiterjesztett gyógyító eszköze, teljes egészében magyar produktum.

ZITTÁT, AZ ELEFÁNTOT IS GYÓGYÍTJA A POLARIZÁLT FÉNY

A budapesti Állatkert kedvenc elefántjának, Zittának a lábán jó ideje nem gyógyul egy mély seb. Az emberi orvoslásban a polarizált fény egyedülálló módon regenerálja a sejtműködést. Az új magyar fejlesztésű Sensolite fényágy segítségével hihetetlen gyorsan gyógyulnak sebek, ízületek, csonttörések. Ahogy segített a polarizált fény a magyar csodaló, *Overdose* beteg lábán, most az elefánt sebét kezelik. Örömmel tapasztalták, hogy a sebgyógyulás máris beindult.

1999-ben kezdtem foglalkozni ezzel a témával, kemény fáradságos kutató-fejlesztő munka eredményeként 2004 ben került szabadalmi bejegyzésre. Ezt követte 2007-ben egy szerencsés találkozás *Klein Péterrel*, aki felfedezte az ebben rejlő óriási lehetőségeket, és fejlesztő cégének m katársaival elkötelezetten, erőt, energiát nem kímélve, el végezte a fejlesztési munkát. 2007 őszén találkoztunk és 2008 novemberében már működött és gyógyított az első Sensolite fényágy, ennek a készüléknek a prototípusa. Itt vagyunk a mai helyzetben, amikor végre-valahára elmon hatjuk, hogy Magyarországon született, magyar találmán magyar fejlesztés – és a Jóisten segítségével magyar gy tás és magyar siker is lesz...

„Megköszönök minden percet..."

Az előbbi mondat akár végszó is lehetne. Nem hagyom.

– Márta, hogy viselik a férfiak, ha valaki ilyen beleme nős, határozott, mint te?

– A férjemre gondolsz? Tudod, én sokáig meg voltam győződve arról, hogy csúnya vagyok. Hogy senki nem fo elvenni feleségül. Pedig elég tűrhetően néztem ki. 110-es mellbőségem volt és 95-ös csípő, izmos, feszes, széles v ma már tudom, nem volt ezzel semmi gond. De én akkor ezt nem tudtam. Mikre vetemedtem! Az Eötvös-bálban a gondoltam, hogy engem úgysem fog senki fölkérni tánco ni. Persze vágytam rá, álmodoztam róla, de mindenesetr fölvettem a bokámra gumizoknit, hogyha nem kér föl sen ki, akkor láthatják az emberek, hogy ez azért van, mert fá bokám. Mint nőnek, semmi önbizalmam nem volt. Így azt férjhez is mentem ahhoz, aki elsőként megkérte a kezem Szerencsére, a Gondviselés pont a megfelelő embert irá nyította hozzám. Ő társ, partner, örül a sikereimnek, amib csak tud, segít, büszke rám, büszke ránk. A sikereink köz sek, hisz mindig ott állt mögöttem, mint egy rendíthetetle kőszikla.

Nézem, ahogy kiissza a bodzaszörpöt. Csukva a szem

– Márta, te kiélvezed, amit kapsz, az utolsó cseppig.

– Nem olyan régen, egy meditálás alkalmával megfog mazódott bennem az életem. Volt egy időszak, a gyerek a vásottság, a világgal való szembenállás, mindenkinek a fölbosszantása. Ma már sejtem, miféle kisgyerekkori trau mákból fakadt mindez. Aztán jött a második időszak, a g názium, az egyetem, s utána jó néhány év. Ez volt a tanul ideje. A rengeteg kudarc is tanulás. Rá kellett jönnöm, ho túl korán jöttek a találmányaim, hogy nem szabad túl sok várnom az emberektől, hogy a munkáimban elsősorban magamra számíthatok. Ez volt a szellemi gyarapodás és pasztalatszerzés időszaka. Aztán kezdődött a gyümölcs és a szüret. Sorozatban értek a sikerek, éreztem, megcs tam a dolgomat a világban.

És nem olyan régen jött el a megnyugvás időszaka. Am kor azt mondtam, vége a küzdelemnek. Itt az ideje, hogy családom felé forduljak, a csodálatos unokáim felé, hogy gyönyörködjem bennük és élvezzem a lányaimat és az ő gyerekeiket, élvezzem a körülményeket, amiket megtere tettem, és legyek elégedett azzal, ami van. Ami ezen felü jön, például az, hogy a Sensolite-tal most indulnak a nag dolgok, ezt én már csak bónusznak tekintem. Valójában megnyugodtam. Becsukom a szemem, ha finomat iszom hogy teljesen kiélvezhessem. Esténként, elalvás előtt át gondolom a napomat, és minden jó pillanatért köszönet mondok...

Schäffer Erzse